

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem Kolozsvár
1.2 Kar	Római Katolikus Teológia Kar
1.3 Intézet	Pasztorálteológia Intézet
1.4 Szakterület	Római Katolikus Teológia
1.5 Képzési szint	alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Teológiai licenciátus

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve		Egyházzene					
2.2 Az előadásért felelős tanár neve			Diósi Dávid				
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve			–				
2.4 Tanulmányi év	2014/15	2.5 Félév	I.	2.6. Értékelés módja	időszakos ellenőrzés	2.7 Tantárgy típusa	alap

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1 Heti óraszám	5	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium/labor	2/1
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	70	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	42
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					5
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					5
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					4
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					3
Vizsgák					7
Más tevékenységek: hangképzés					6
3.7 Egyéni munka össz-óraszámja	100				
3.8 A félév össz-óraszámja	70				
3.9 Kreditszám	4				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• nincs
4.2 Kompetenciabeli	• nincs

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	• tábla, zongora, nyomtatott kották, énekeskönyv, CD-hanglemez
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• tábla, zongora, nyomtatott kották, énekeskönyv, CD-hanglemez

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • Az egyházzene-kurzusok és szemináriumok főleg három fontosabb téma köré csoportosulnak: a gregorián énekekre, a népének és az orgonaismeret, amelyekből az első kettőre különösen nagy hangsúlyt fektetünk. • zeneelméleti ismeretek eljásátítása • minél szélesebb énekrepertoárt elsajátítsa • az orgona szerkezetének, valamint karbantartásának ismerete
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • az egyházzene szerepe a kultúrtörténetben • a liturgikus ismeretek elmélyítése

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • az énekelt liturgia szépségének megcsillogtatása • a fontosabb egyházzenei repertoár megismerése
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • a fontosabb egyházzenei repertoár begyakorlása • a gregorián ének általános megismertetése • az orgona szerkezetének és karbantartásának megismertetése

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<i>Bevezetés a zene világába</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>A zene teológiája</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Zeneelmélet</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Orgonaismeret I: Az orgona története</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Orgonaismeret II: Az orgona szerkezete</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>A gregorián ének I: Története</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>A gregorián ének II: Műfajai</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>A magyar népének & Erdélyi variánsok</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Odrinárium I: Kyrie, Gloria, Credo</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Orinárium II: Sanctus – Benedictus, Agnus Dei</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Proprium: Introitus, Offertorium, Communio</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Mária- Antifónák</i>	előadás, magyarázat,	<i>Alma Redemptoris, Ave</i>

	éneklés	<i>Regina caelorum, Regina caeli, Salve Regina</i>
<i>A sequentiák I.</i>	előadás, magyarázat, éneklés	<i>Veni Sancte Spiritus, Stabat mater</i>
<i>A sequentiák II.</i>	előadás, magyarázat, éneklés	<i>Victimae paschali, Lauda Sion, Dies irae</i>

Könyvészet

- DIÓSI, DÁVID: *Az orgona, a hangszerek királya*, in: Diósi, Dávid (szerk), *Cantate Domino*, Gyulafehérvár 1996, 9–56.
- DOBSZAY László: *A gregorián ének kézikönyve*, Bp. 1993.
- DOBSZAY, LÁSZLÓ: *A magyar népének I*, Veszprém 1995.
- JÁKI, SÁNDOR TEODÓZ: *Musica sacra I-II. Jegyzet a szemináriumok énekóráihoz*, h. n. & é. n.
- KUNZLER, MICHAEL, *Az Egyház liturgiája* (AMATECA 10), Szeged 2005.
- MEYER, HANS BERNHARD/ AUF DER MAUR, HANSJÖRG/ FISCHER, BALTHASAR/ HÄUßLING, ANGELUS/ KLEINHEYER, BRUNO (SZERK.): *Gottesdienst der Kirche. Handbuch der Liturgiewissenschaft 3: Gestalt des Gottesdienstes. Sprachliche und nichtsprachliche Ausdrucksformen*, Regensburg²1990. [röv. GDK 3]
- MICHELS, ULRICH: *Zene* (SH atlasz), Budapest 1994.
- PÉCSI, SEBESTYÉN: *Az orgona. Szerkezete és építése*, Budapest 1975.
- RAJECZKY, BENJAMIN: *Mi a gregorián?* Budapest 1981.
- ZÁSZKALICZKY, T.: *Az orgona képes krónikája*, Budapest 2008.

Ajánlott irodalom:

- ADELUNG, WOLFGANG: *Einführung in den Orgelbau*, Leipzig 1972.
- AGUSTONI, LUIGI: *Gregorianischer Choral*, in: H. MUSCH (Hrsg.), *Musik im Gottesdienst. Ein Handbuch zur Grundausbildung in der katholischen Kirchenmusik I: Historische Grundlagen – Liturgik – Liturgiegesang*, Regensburg 1983, 203–374. WILSON-DICKSON, Andrew: *A kereszténység zenéje* Bp. 1994.
- ANGSTER, JÓZSEF: *Angster. A pécsi orgonagyár és a család története*, Pécs 1993.
- BÁRDOS, KORNÉL (SZERK.): *Magyarország zenetörténete I-II.* 1988–1990.
- COMMUNIÓK KÖNYVE, Budapest 2002.
- DÁVID, ISTVÁN: *Műemlék orgonák Erdélyben*, Kolozsvár/ Budapest 1996.
- DICSÉRIJÉTEK AZ URAT! énekes-könyv, Gyulafehérvári Érsekség, 1993.
- *Die Kirchenmusik und das II. Vatikanische Konzil.* Referate der Kirchenmusikwoche in Graz. Herausgegeben von der Abteilung für Kirchenmusik an der Akademie für Musik und darstellende Kunst in Graz, Graz/ Wien/ Köln 1965.
- DOBSZAY LÁSZLÓ: *Bevezetés a gregorián énekbe* (A: Elmélet) Budapest 1995.
- DOBSZAY, LÁSZLÓ: „*Szent híd*”. A zsidó liturgikus ének és a gregoriánum kapcsolatai, in: *Magyar Egyházzene* 3/2 (1995/ 1996), 141–146.
- DOBSZAY, László: „*Tangitur in organi...*”, in: *Magyar Egyházzene* 7 (1999/ 2000), 209–212.
- DOBSZAY, László: *Az esztergomi rítus*, Újember, Budapest é. n.
- DOBSZAY, László: *Gondolkozó füzetek*, sorozat, Budapest
- DOBSZAY, László: *Jegyzetek a liturgiáról*, Budapest é. n.
- DOCUMENTA MUSICAE SACRAE. A szent zene dokumentumai X. Pius pápa *Motu Proprio*jától napjainkig. Malezi, 2005.
- DOMOKOS, Pál Péter: *Édes hazámnak akartam szolgálni*, Budapest 1980.
- DUMEA, CLAUDIU: *Cântul în liturgia romană. Muzica cerească și muzica pământescă*, in: *Dialog teologic* 7/14 (2004), 172–184.
- ÉNEKLŐ EGYHÁZ énekeskönyv, Budapest 1985.
- ENYEDI, P.: *Az orgonamise a Tridenti Zsinat előtt*, in: L. DOBSZAY/ PAPP ÁGNES (Szerk.), *Socia exultatione. A Rajeczky Benjamin születésének 100. évfordulóján tartott tudományos ülészek előadásai*, Budapest 2003, 253–269.
- *Erdélyi imádságos könyv* (szerk. Veress Ernő), Kolozsvár, 1948.
- FROTSCHER, G.: *Geschichte des Orgelspiels und der Orgelkomposition I*, Berlin⁴1978.
- GRADUALAE ROMANUM, Roma, 1972.
- GRADUALE TRIPLEX seu Graduale Romanum Pauli PP. VI cura recognitum & rhythmicis signis a solesmensibus

monachis ornatum neumis Laudunensibus (Cod. 239) et Sangallensibus (Codicum San Gallensis 359 et Einsidlensis 121) nunc auctum, Solesmis 1979

- GÜLKE, PETER: *Szerzetesek, polgárok, trubadúrok*, Bp. 1979.
- HOURLIER, JACQUES: *Entretiens sur la spiritualité du chant grégorien*, Solesmes 1985.
- JASCHINSKI, ECKHARD: *Musica sacra oder Musik im Gottesdienst?* Die Entstehung der Aussagen über die Kirchenmusik in der Liturgiekonstitution „Sacrosanctum Concilium“ (1963) und bis zur Instruktion „Musicam sacram“ (1967) (Studien zur Pastoralliturgie 8), Regensburg 1990.
- KINDL, WALTER: *Orga în Banat. Repere istorice*, Timișoara 2007.
- KLOTZ, H. *Az orgonáról* (fordította és kiegészítette Gergely Ferenc), Budapest ²1975.
- KODÁLY, Zoltán: *Utam a zenéhez*, Budapest 1969.
- KUNZLER, MICHAEL: *Liturge sein. Entwurf einer Ars celebrandi*, Paderborn 2007.
- KURZSCHENKEL, VINFRIDO: *Über die theologische Bestimmung der Musik*. Neuere Beiträge zur Deutung und Wertung des Musizierens im christlichen Leben, Roma 1968.
- LEHOTKA, GÁBOR: *Az én hangszerem: Az orgona*, Debrecen 1993.
- LIBER USUALIS Missae et Officii pro dominicis et festis cum cantu gregoriano ex editione Vaticana adamussim excerpto et rhythmicis signis in subsidium cantorum a Solesmensibus monachis diligenter ornato, Roma, 1957.
- MARKUS, ROBERT: *Nagy Szent Gergely és kora*, Budapest 2004
- METZ, FRANZ: *Te Deum Laudamus*. Contribuție la istoria muzicii bisericești din Banat. Beitrag zur Geschichte der Banater Kirchenmusik, București 1995.
- PACIK, RUDOLF: *Volksgesang im Gottesdienst*. Der Gesang bei der Messe in der Liturgischen Bewegung von Klosterneuburg (Schriften des Pius-Parsch-Instituts Klosterneuburg 2, herausgegeben von Johannes H. Emminghaus und Norbert W. Höslinger), Klosterneuburg 1977.
- RAINOLDI, FELICE: *Traditio canendi*, Roma, 2000.
- RATZINGER, JOSEPH: *Der Geist der Liturgie. Eine Einführung*, Freiburg/ Basel/ Wien 2000 (magy. ford. *A liturgia szelleme*, Budapest 2002).
- RIEMANN, HUGO: *Handbuch der Orgel* (Orgellehre), Berlin ⁶1922.
- SAVA, VIOREL: *Cântarea și arta bisericească în tradiția bizantină. Locul și semnificațiile lor în cadrul cultului divin*, in: *Dialog teologic* 7/14 (2004), 149–163.
- SCHMID, AMBROSIOUS (SZERK.): *Psalter für den Gottesdienst* mit Lobgesängen aus dem Alten und Neuen Testament, Stuttgart ³1975.
- SCHÜTZEICHEL, HARALD (SZERK): *Die Messe*. Ein kirchenmusikalisches Handbuch, Düsseldorf 1991.
- SOARE, EDUARD: *Muzica liturgică. Artă devenită rugăciune*, in: *Dialog teologic* 7/14 (2004), 134–148.
- SPĂTARIU, FLORIN: *Muzica în gândirea filozofico-teologică medievală*, in: *Dialog teologic* 7/14 (2004), 164–171.
- STOCKMEIER, W.: *Orgel und Liturgie im Lauf der Musikgeschichte*, in: *MuK* 69 (1997), 111–116.
- SZABOLCSI, BENCE: *A zene története*, Bp. 1999.
- SZIGETI, K.: *A középkori orgona, különös tekintettel a magyarországi emlékekre*, in: *Magyar Zene* 15 (1974), 186–201.
- SZIGETI, K.: *Az orgonaépítés története Magyarországon Budavár elestéig, 1541-ig*, in: *Magyar zenetörténeti tanulmányok Kodály Zoltán emlékezetére*, Budapest 1977, 263–286.
- SZIGETI, K.: *Orgonálás a középkori Magyarországon Budavár elestéig, 1541-ig*, in: *Magyar Zene* 16 (1975), 380–388.
- *Temetési szertartáskönyv*, Gyulafehérvár 2004.
- WAGNER, PETER: *Einführung in die gregorianischen Melodien. Ein Handbuch der Choralwissenschaft I: Ursprung und Entwicklung der liturgischen Gesangsformen bis zum Ausgange des Mittelalters*, Hildesheim/ Wiesbaden ⁴1962.
- WAGNER, PETER: *Einführung in die gregorianischen Melodien. Ein Handbuch der Choralwissenschaft II: Neumenkunde. Paläographie des liturgischen Gesanges nach den Quellen dargestellt und an zahlreichen Faksimiles aus den mittelalterlichen Handschriften veranschaulicht*, Hildesheim/ Wiesbaden ³1962.
- WAGNER, PETER: *Einführung in die gregorianischen Melodien. Ein Handbuch der Choralwissenschaft III: Gregorianische Formenlehre. Eine choralische Stilkunde*, Hildesheim/ Wiesbaden ²1962.
- WILSON-DIXON, A.: *A kereszténység zenéje*, Budapest 1994.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>A következő repertoár begyakorlása:</p> <p>Missa Mundi-Kyrie (DU 411), Magyar Kyrie a LU XVI. miséje alapján (DU 412), Tropusos Kyrie (DU 413), Tropusos Kyrie (DU 415), Uram irgalmazz (DU 482), Dicsőség (DU 483), Hiszek az egy Istenben – Szigeti Kilián (DU 484₁), Szent vagy (DU 485), Isten Báránya (DU 487), Glória a LU XV. miséjéből (DU 421), Dicsőség a LU XV. miséjéből (DU 422), Sanctus – LU XVIII (DU 446), Agnus Dei – LU XVIII (DU 460),</p> <p>SZENT CECÍLIA MISE: Uram irgalmazz (DU 488), Szent vagy (DU 489), Isten Báránya (DU 490),</p> <p>MERCEDES-MISE (WERNER ALAJOS): Uram irgalmazz (DU 495), Dicsőség (DU 496), Szent vagy (DU 497), Isten Báránya (DU 498),</p> <p>MISSA LUX ET ORIGO (LU I): Kyrie (DU 471), Sanctus (DU 472), Agnus Dei (DU 473).</p> <p>MISSA CUM IUBILO (IN FESTIS BMV; LU IX): Kyrie (DU 479), Sanctus (DU 480), Agnus Dei (DU 481).</p> <p>MISSA ORBIS FACTOR (LU XI): Kyrie (DU 481 b),</p> <p>Requiem – Intr. (LU 1807; DU 332c), Salve regina – Ant. (LU 276),</p> <p>ANTIPHONAE B. MARIAE VIRGINIS (IN CANTU SIMPLICI): Alma Redemptoris (LU 277; DU 221b), Ave regina caelorum (LU 278; DU 222b), Regina caeli (LU 278; DU 223), Salve regina (LU 279; DU 225).</p> <p>Erdélyi variánsok: DU: 17, 26b, 28b, 30b, 36b, 42b, 44b, 46b, 85b, 167b, 235b, 287b, 168b, 224b, 237, 237b, 287c, 370</p>	<p>gyakorlás, éneklés, magyarázat</p>	
<p>A következő tételeket memoráliter: MISSA DE ANGELIS (LU VIII): Kyrie (DU 474), Gloria (DU 475), Credo – III. (DU 476), Sanctus (DU 477), Agnus Dei (DU 478); MISSA IN DOMINICIS ADVENTUS ET QUADRAGESIMAE (LU XVII): Kyrie (DU 481 c), Sanctus (DU 481 c₁), Agnus Dei (DU 481 c₂).</p>		
<p>Könyvészet</p> <ul style="list-style-type: none"> • DICSÉRJÉTEK AZ URAT! énekes-könyv, Gyulafehérvári Érsekség, 1993. • GRADUALAE ROMANUM, Roma, 1972. 		

- GRADUALE TRIPLEX seu Graduale Romanum Pauli PP. VI cura recognitum & rhythmicis signis a solesmensibus monachis ornatum neumis Laudunensibus (Cod. 239) et Sangallensibus (Codicum San Gallensis 359 et Einsidlensis 121) nunc auctum, Solesmis 1979
- LIBER USUALIS Missae et Officii pro dominicis et festis cum cantu gregoriano ex editione Vaticana adamussim excerpto et rhythmicis signis in subsidium cantorum a Solesmensibus monachis diligenter ornato, Roma, 1957.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- az énekelt liturgia ismerete
- a katolikus énekrepertoár elsajátítása
- az orgona karbantartásának kellő ismerete

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	szemeszter közben és a végén	időszakos ellenőrzés	1/2
10.5 Szeminárium / Labor	szemeszter közben és a végén	időszakos ellenőrzés	1/2
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • a kurzusban leadott zeneelméleti anyag általános ismerete • a szemináriumok alatt valamint egyéni munkával begyakorolt énekrepertoár eléneklése, esetlegesen a tanár segítségével 			

Kitöltés dátuma

Előadás felelőse

Szeminárium felelőse

2014. május 2.

Diósi Dávid

Diósi Dávid

Az intézeti jóváhagyás dátuma

Intézetigazgató

2014. május 5.

Dr. Székely Dénes